

Οι γυναίκες στον κινηματογράφο του Ιράν

της Έλλιας Κολλοκυθά

Μετά από το «Άσπρο Μπαλόνι» και τον «Κύκλο» του Τζαφέρ Παχανί, νέου και πολυβραβευμένου Ιρανού δημιουργού, Χρυσός Λέων στο Φεστιβάλ Βενετίας του 2000, Βραβείο της Διεθνούς Ένωσης Κριτικών, με ιστορίες ζωής γυναικών του Ιράν, «Η Ημέρα που έγινε γυναίκα» της Μαρζινιέ Μεσκινί είναι πάλι μια ταινία για τρεις γενιές γυναικών στο Ιράν.

Οι γυναίκες εκεί ζούνε σ' ένα άγριο ανδροκρατούμενο κόσμο απ' τη στιγμή που θα γεννηθούν, μέχρι να γεράσουν.

Στον «Κύκλο» του Παχανί μια νεαρή γυναίκα γεννά ένα κοριτσάκι, γύρω της γυναίκες τυλιγμένες στα μαύρα σχολιάζουν και τρέμουν σε σε χορό τραγωδίας για το πως θα το πούνε στους άνδρες της οικογένειας.

Άλλη γυναίκα εγκαταλείπει πολλές φορές ένα κοριτσάκι στους δρόμους της Τεχεράνης. Δεν μπορεί πια, δεν έχει να το ζήσει.

Άλλη δραπετεύει από τη φυλακή έγκυος. Αγωνία, απογοήτευση. Γυρίζει στους δρόμους και στις αγορές της Τεχεράνης. Δεν υπάρχει λύση. Ούτε να κρατήσει ανύπαντρη το παιδί μπορεί, ούτε να κάνει έκτρωση. Από παντού τη διώχνουν. Κλειστές οι πόρτες της οικογένειάς της. Τ' αδελφιά της εξαλλα. Φίλη της νοσοκόμα και γυναίκα γιατρού δεν την βοηθά, φοβάται.

Η Χάβα, η μικρή της πρώτης ιστορίας, γίνεται γυναίκα όταν κλείνει τα εννιά της χρόνια. Έτσι ορίζει ο ισλαμικός νόμος. Την περιμένει η ζωή της παντρεμένης. Εκεί κάθε άνδρας μπορεί νάχει τρεις γυναίκες, να χτυπά, να βασανίζει, να σκοτώνει με λιθοβολισμό μαζί με άλλους τη γυναίκα μισοθαμμένη στη γη. Υπάρχουν πρόσφατες μαρτυρίες για την αλήθεια της φρίκης στην περίπτωση που υπάρχουν έστω και απλές ενδείξεις ότι δεν του είναι πιστή.

Απαγορεύονται βέβαια οι αμβλώσεις και τα δικαιώματα των γυναικών – νομικά, οικονομικά, κοινωνικά – είναι ελάχιστα σε σχέση με εκείνα των ανδρών.

Κάποιες αυτοκτονούν ή εξαναγκάζονται να γίνουν πόρνες, άλλες όμως αγωνίζονται και παλεύουν με όλες τις φοβερές δυσκολίες.

Η μητέρα της Χάβα έφερε το μαύρο πανί για το Τσαντόρ και το μετρά απάνω της.

Η μικρή θέλει να φύγει για να παίξει μ' ένα μικρό αγόρι, αγαπημένο φίλο της.

Η μητέρα της της εξηγεί πως τελείωσαν αυτά, δε θα παίξει πια με τ' αγόρια, έγινε γυναίκα. Ζήτησε λίγες ώρες προθεσμία, η ώρα που γεννήθηκε της δίνει λίγο χρόνο για να παίξει, το βεβαιώνει μια άλλη μαυροντυμένη γυναίκα.

Ο φίλος της, ένα μικρό ορφανό αγοράκι, είναι κι αυτό πίσω απ' τα κάγκελα ενός παραθύρου. Δεν τ' αφήνουν να βγει για να παίξει. Η μικρή αγοράζει καραμέλες, μοιράζονται το ίδιο γλειφιτζούρι με τα κάγκελα ανάμεσά τους. Η μικρή τρέχει κάθε τόσο για να κοιτάξει τη σκιά που κάνει ένα κλαδάκι που φύτεψε στο χώμα. Απ' τη σκιά εξαρτάται η ώρα που θα γυρίσει πίσω. Κοντά είναι η θάλασσα και τα δύο μικρά αγόρια παίρνουν το μαντήλι της, το κάνουνε πανί κι αρμενίζουνε όπως μπορεί ν' αρμενίζουνε τα μικρά αγόρια, μ' ένα παλιό βαρέλι.

Χιλιάδες μηνύματα στέλνει το μικρό κοριτσάκι του Ιράν, της Μαρζινιέ Μεσκινί. «Όσο περισσότερες γυναίκες κάνουνε κινηματογράφο, τόσο περισσότερα θα λένε για τις γυναίκες και θα τα λένε με άλλο τρόπο, θα μας κάνουνε να καταλαβαίνουμε αλλιώς τους άνδρες και την ανθρωπότητα»¹.

Στη δεύτερη ιστορία νέες γυναίκες τρέχουν στην έρημο, σ' ένα ποδηλατικό αγώνα, με τα τσαντόρ ν' ανεμίζουνε στον άνεμο, γρήγορες, αποφασισμένες να φτάσουνε στο τέρμα.

Μια απ' αυτές τρέχει με πιο μεγάλο πείσμα, κοιτάζοντας μπροστά σκληρή και σίγουρη.

Θέλει να γλιτώσει, ν' αλλάξει ζωή. Την κυνηγούν, τρέχουν με άλογα δίπλα της, την απειλούν, ο άνδρας της, τ' αδελφιά της, ο πατέρας της. Εκείνη επιμένει με σφιγμένα δόντια.

Σαν την εποχή που κυνηγούσαν τις μάγισσες, τις ανέβαζαν στην πυρά, τις βούταγαν σε παγωμένο νερό, κι αυτές επιμένανε να λένε αυτό που πιστεύανε.

Αυτό τον αγώνα των κοριτσιών με τα τσαντόρ στην έρημο θα 'πρεπε να τον προβάλλουνε στα νέα κορίτσια του δικού μας πολιτισμού. Σίγουρα υπάρχουνε και σε μας άορατα τσαντόρ, όπως είπε κάποια, αλλά στις χώρες μας οι γυναίκες δεν ζούνε την κόλαση άλλων χωρών.

Στην τρίτη ιστορία μια γριούλα βρέθηκε με πολλά χρήματα στο τέλος της ζωής της κι αγόραζε σαν τρελή.

Το ονειρικό σπίτι που στήνεται από νέα αγόρια, δίπλα στη θάλασσα.

Ο διάλογος ανάμεσα σε νέες γυναίκες που σχολιάζουνε εκείνη με το ποδήλατο, εικόνες που δικαιολογούνε το θαυμασμό της διεθνούς κριτικής γι' αυτό που αποκαλεί ιρανικό κινηματογραφικό θαύμα και ιρανική κινηματογραφική άνοιξη.

1. Shirley Clark – Chronique féministe - No 29 "Les femmes et le cinema".